

Zondag 22 september 2019

Verliezen – zoeken – vinden

Lezingen: Psalm 51 : 1 – 14
 Lucas 15 : 1 – 10

Zo af en toe zie je een kleine poster hangen op een lantaarnpaal. Er staat dan een foto op van een kat, met daaronder een tekst als: “Sinds een paar dagen zijn wij onze lieve kat Miki kwijt. We hebben overal gezocht en hebben haar nog niet kunnen vinden. Als u haar ergens hebt gezien, wilt u ons dan alstublieft bellen.” Daaronder een naam en telefoonnummer. Iets kwijtraken, verliezen, zoeken en dan hopelijk terugvinden kan behoorlijk enerverend, emotioneel, vermoeiend, ingrijpend zijn. Ik geloof wij weten allemaal hoe dat voelt en wat dat betekent. En ieder van ons kan ook meevoelen als iemand dat overkomt. Verliezen, zoeken, vinden...dat kan heel dramatisch zijn. Zo zijn wij eens een van onze kinderen kwijtgeraakt aan het strand. Als ouders is dat verschrikkelijk. Ik weet nog hoe het voelde. Waar was zij nou gebleven? Wij natuurlijk meteen op zoek – de een ging die kant op, de ander de andere kant op. En natuurlijk zochten we door, totdat we haar gevonden hadden. Wat een opluchting! Zo gaat dat toch, als iets zoek is, als je iemand kwijt bent, dan zoek je totdat je het terug vindt.

Verliezen, zoeken, vinden - dat zijn zeer menselijke ervaringen, basiservaringen die een ieder van ons waarschijnlijk meemaakt – een leven lang. En die ervaringen zijn verbonden met heel tegenstrijdige emoties: opwinding, frustratie, verdriet, boosheid en angst enerzijds en enorme opluchting, rust en vreugde anderzijds.

Jezus knoopt bij deze bekende ervaringen en gevoelens aan en zegt: zo gaat het ook met God! Juist in gevoelens die ons vertrouwd zijn, kan plotseling iets oplichten van God.

Want als Jezus een gelijkenis vertelt, dan wil Hij ons iets over God vertellen. Sterker nog: dan wil Hij ons een kans geven dat we daarin een ervaring met God maken.

In wezen is het een vraag – die Jezus aan zijn luisteraars stelt: “Is het niet zo: ‘Als iemand van jullie honderd schapen heeft waarvan er één verloren is geraakt, laat hij dan niet de negenennegentig andere in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot hij het gevonden heeft? En als hij het gevonden heeft, legt hij het vol vreugde op zijn schouders en gaat hij naar huis. Daar roept hij zijn vrienden en buren bijeen en zegt tegen hen: “Deel in mijn vreugde, want ik heb het schaap gevonden dat verdwaald was.

– Is het niet zo?” Als je een vraag zó stelt, dan ben je uit op de instemming van anderen. Alsof Jezus de instemming van zijn luisteraars vraagt – zo van: “Niet waar, zo gaat dat toch als je iets verloren hebt? Herkennen jullie dat? Zijn jullie het met me eens?” Nou ja, misschien vinden wij niet zo herkenbaar: dat een herder 99 schapen zomaar achter laat, om één “stom schaap” te zoeken. En we vragen ons af of dat wel verantwoord is?

Zijn die 99 schapen die hij achterlaat wel veilig? Is er een vervanger die in zijn afwezigheid op de schapen past of zullen ze op elkaar passen?

Heeft hij voldoende de risico's en gevaren tegen elkaar afgewogen - van de 99 en van dat ene verloren schaap? - Allemaal interessante vragen. Jezus interesseert juist het lot van dat ene schaap.

Daar heeft hij oog en oor voor, daar focust hij op. Jezus heeft oog voor de minderheid, voor de enkeling. En Jezus wil zeggen: Zo is God. God heeft oog voor het detail, God heeft oog voor de minderheid, voor de enkeling die kwetsbaar is. Niet omdat hij de meerderheid van die 99 niet belangrijk zou vinden. Nee, omdat zijn kudde – als hij dat ene schaap mist – niet compleet is.

Wij zijn misschien geneigd om te zeggen: “99 procent is geen 100 procent, maar is toch bijna compleet. 1 procent verlies is niet mooi, dat valt niet mee, maar helaas valt daar niet aan te ontkomen. Het is niet anders. Je kunt beter aandacht besteden om groter verlies te voorkomen. Laten we maar zorgen voor de 99 procent. God legt zich niet bij neer bij een verlies, ook al is dat haast verwaarloosbaar. En dat is het verrassende en ontroerende aan deze gelijkenis, deze vraag van Jezus.

En om dat nog te onderstrepen geeft Jezus nog een ander alledaags voorbeeld: dit maal van een vrouw. Want de ervaring van verliezen, zoeken en vinden herkennen we allemaal - vrouwen en mannen; en op verschillende situaties - ernstig en minder ernstig. Die vrouw heeft één van haar tien muntstukken verloren. - Ook zij doet alles wat ze kan om die ene munt terug te vinden.

Ze steekt een lamp aan om ook in de donkere hoeken te kunnen zoeken. Ze zet alle op zijn kop, ruimt alles en ze veegt met de bezem door het hele huis. Misschien kan ze zo de munt tevoorschijn zien komen of kan ze die horen rinkelen.

Wat is de vrouw blij als ze haar kwijtgeraakte munt weer terug vindt. Haar spaargeld is gelukkig weer compleet.

Wat is de herder blij als zijn zoektocht niet vergeefs is geweest en hij zijn verloren schaap op de schouders kan tillen om het thuis te brengen bij de anderen.

Is het u ook opgevallen, hoe groot de vreugde is van de herder en van de vrouw, over wie Jezus in zijn voorbeeldverhalen vertelt? De vreugde van het ontdekken en van het vinden zijn zo belangrijk dat Jezus daar telkens mee eindigt. Die vreugde is zo belangrijk dat ze met anderen gedeeld wordt: - De herder kan niet anders dan zijn vrienden en burens, zijn omgeving daarin betrekt: “Wees blij met mij, want ik heb mijn schaap gevonden dat verloren was.”

De vrouw deelt ook haar vreugde over haar teruggevonden munt met haar vriendinnen en buurvrouwen. Ook zij betrekt haar omgeving daarin: “Weest blij met mij, want ik heb de munt gevonden die ik verloren had.” En ze viert feest.

Blijkbaar is Gods vreugde over het vinden van wat verloren is - over één enkel mens die terecht is, groot – zo groot dat Hij met allen om zich heen dat wil vieren. Vreugde en samen blij zijn zijn in deze beide voorbeeldverhalen, deze gelijkenissen van Jezus heel belangrijk.

Maar dat is ook direct problematisch. Jezus vertelt deze gelijkenissen juist aan mensen die zich helaas niet zo kunnen verheugen over verlorenen die gevonden worden. Want Jezus stelt zijn vraag juist aan Farizeeërs en Schriftgeleerden.

Zij zitten ermee in hun maag, dat Jezus steeds weer wetsovertreders zoals de rijke tollenaars opzoekt om hen bewust te betrekken in God.

Zij hebben grote moeite dat Jezus niet alleen in eigen kring verkeert, met fatsoenlijke burgers, maar ook omgaat met individuen met een slechte of dubieuze naam: met tollenaars en andere zondaars. Zij vinden de gedachte onverdraaglijk, dat God zonder mits en maar houdt van mensen die niet voldoen aan de normen van de samenleving en de wetten van God. Of zoals Jezus telkens weer zegt, hartstochtelijk naar zulke mensen zoekt en naar hen verlangt. Weerzinwekkend vinden ze het, dat God zijn kinderen bij elkaar wil hebben, zelfs als ze dat helemaal niet verdienen.

De gelijkenissen van Jezus zijn zo'n tweeduizend jaar oud. Ze zijn in een bepaalde situatie verteld en met een bepaalde bedoeling: om mensen open te maken voor God en zijn nieuwe wereld van leven en geloven. Maar ik geloof, dat de verhalen en vragen van Jezus ook nu nog, ook tot ons over God spreken door aan alledaagse ervaringen en gevoelens aan te knopen.

En wat zou Jezus ons nú met zijn gelijkenissen vragen: misschien wel vragen als: zijn jullie eigenlijk tevreden met hoe het in jullie land, in Europa en in de wereld gaat? Vinden jullie fijn om te mopperen en te klagen over anderen? Als jullie geloven dat God van ieder mens houdt, wat betekent dat dan? Heeft dat dan invloed op hoe je omgaat met elkaar en met anderen?

Ja, ja. Zullen we maar toegeven dat we de Farizeeën en schrift- en wetsgeleerden best wel begrijpen en dat we met hen meevoelen. Dat het allemaal niet zo simpel is.

Maar die vraag van Jezus, kan ons wel aan het denken zetten: zijn wij soms ook vaak niet zo: als iemand die het niet kan hebben, die het moeilijk vindt, dat er bruggen gebouwd worden tussen wij en zij, tussen meerderheid en minderheden, tussen ons kent ons en hen die anders zijn?

Dichtbij en wereldwijd

En in de politiek zien we dat ook maar al te vaak: elkaar uitsluiten in plaats van samenwerken.

Geen verbinding meer zoeken –kwijtgeraakte saamhorigheid.

En wat waren de algemene beschouwingen dit jaar dan een verademing. Politici die als voornemen hadden geen scorebord politiek meer te bedrijven, juist naar saamhorigheid te zoeken.

Hoe hoopvol is dat. Om in deze week te horen dat er mensen zijn die zich er niet bij neerleggen dat we elkaar dreigen te verliezen in ons land, die tweedeling, die kloof tussen de klassen van rijken en armen, de jongeren en ouderen, de linksen en de rechtsen, de gelovigen en de niet-gelovigen.

En als ook wij ons daarvoor willen inzetten, dan zegt Jezus, dat we God aan onze kant hebben.

Want God is een hartstochtelijke zoeker die blijft zoeken.

Tenslotte nog een vraag, niet van Jezus, maar van mij. In hoeverre voelen wij ons als een verloren schaap? We denken bij dat beeld toch heel snel aan alles en iedereen, behalve aan onszelf.

Maar wij kennen toch ook het verlangen om gevonden te worden door God? Omdat we het anders niet redden.

Omdat we regelmatig verstrikt raken in situaties die groter en moeilijker zijn wij aankunnen.

En als we heel eerlijk zijn, we durven het niet vaak toe te geven: maar er zijn toch momenten dat we ons voelen als dat schaapje, verloren in de wildernis van ons bestaan. Wij zijn vaak niet zo sterk als wij ons voordoen. Op zoveel momenten, in zoveel situaties voelen we ons verloren. Als dat ene schaapje.

En dan is daar God...Die alles op alles zet. Die naar ons uitziet, Die zoekt naar wat verloren is.

En is de uiteindelijke vraag aan ons: durven we ons te laten vinden?

En:

waar mensen zich weer laten vinden door die Herder bij uitstek,
waar mensen niet meer verloren rondlopen,
waar mensen mensen zijn voor elkaar, daar is de vreugde,
die mensen met elkaar delen, die wij met elkaar delen.

Want: wij kunnen niet zonder de kudde, niet zonder de Herder.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger